

แม่ชีัญญาณี สุกเกตุ

แม่ชีธัญญาณี สุกเกตุ

แต่เดิมฉันเป็นคนกรุงเทพฯ อยู่แถวประเวศ เกิดวันที่ ๑ ตุลาคม
แรม ๓ ค่ำ ปีมะโรง สนใจทางด้านพุทธศาสนามาตั้งแต่เด็ก อายุ ๑๓ ปี
ก็ไปถือศีลกับพ่อ ได้ยินเหมือนกันว่าหลวงพ่อดปากน้ำ เก่งเรื่องการ
นั่งสมาธิ ก็เลยหัดนั่งตั้งแต่อยู่บ้าน เขาบอกว่าให้หัดท่อง สัมมา อะระ-
หัง เราก็หัดท่อง มีช่วงหนึ่งของชีวิตที่ป่วยไม่สบาย พอรู้ว่าหลวงพ่
อดปากน้ำ ท่านใช้วิชาธรรมกายรักษาโรคได้ก็อยากมาพบท่าน ประกอบ
กับแต่เดิมอยากบวชเป็นชีด้วย ก็เลยเดินทางมาพบหลวงพ่ มาถึงวัด
ปากน้ำตอนกลางวัน หลวงพ่อบอกว่าเขาบวชกันไปแล้ว ต้องรอวันพระ
แต่เราบอกว่ารอไม่ไหว อยากบวชวันนี้ หลวงพ่อก็เลยบวชให้ในตอนเย็น
โกนหัวแล้วก็รับศีล ๘ มาหาหลวงพ่อดอนนั้นอายุ ๑๙ ปีเศษ จะย่าง ๒๐
ประมาณปี พ.ศ.๒๔๙๐

มาอยู่วัดปากน้ำก็ไปช่วยงานที่โรงครัวอยู่ ๒ ปี หลังจากนั้น
แม่ครัวเก่าลาออกไป
ก็ถูกเรียกตัวให้มาทำ
อาหารให้หลวงพ่
ทำอยู่ ๑๐ ปี แล้ว
หลวงพ่อก็สิ้น รวม
แล้วที่มาอยู่กับหลวง-
พ่อดปากน้ำ ๑๒ ปี
ถ้ารวมถึงปัจจุบันปี
พ.ศ.๒๕๔๕ ก็รวมทั้ง

แม่ชีธัญญาณี กำลังปรุงอาหาร

สิ้น ๕๕ ปี ที่อยู่ดูแลครัวของวัดปากน้ำ

เดิมฉันชื่อนุญช่วย ส่วนชื่อธัญญาณี หลวงพ่อดั้งให้ เพราะแต่

ก่อนเวลาคนมาวัดปากน้ำ เขาจะขอให้หลวงพ่อดั่งซื้อให้ เขาติดกันมาก สมัยนั้น มีพระที่ได้เปรียญ ๔ ประโยค ท่านแปลว่า ผู้หญิงทำอาหาร ส่วนพระเปรียญ ๗ ประโยค ท่านแปลว่า ผู้รู้ในทางการอาหาร สำหรับสมเด็จพระมหาธีรราชังคลาจารย์ ท่านให้ความหมายว่า คนรวย เพราะมีข้าวถวาย คุณยายตริธา หลวงพ่อก็ตั้งชื่อให้เหมือนกัน เดิมแกชื่อ ปิ่น แล้วหลวงพ่อดั่งซื้อให้ใหม่ว่า “ตริธา” มีครั้งหนึ่งพ่อของฉันมาเลี้ยงพระ แล้วหลวงพ่อก็ถามว่ามีลูกกี่คน คนนี้ข้าจะขอไว้ แต่ท่านไม่ได้พูดว่าจะให้ไปเป็นแม่ครัว แต่เณรที่อยู่ในโรงงานทำวิชา บอกว่าฉันมีหน้าที่นี้โดยตรง เขาบอกว่าในเหตุต้องมาดูแลเรื่องอาหาร เรื่องเสบียงฉันไม่ค่อยได้ไปนั่งธรรมะ ส่วนใหญ่จะอยู่แต่โรงครัว

พอบวชได้ ๔ ปีก็จะลาสิก หลวงพ่อบอกว่าอย่าสึก มาขอลาครั้ง ที่ ๒ ท่านก็ไม่ให้ ลาครั้งที่ ๓ ท่านก็ไม่ให้ ก็เลยถามหลวงพ่่ว่าทำไมไม่ให้สึก หลวงพ่อบอกว่า “อยู่ดี สึกไม่ดี” จึงอยู่ต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้ อายุ ก็ย่าง ๗๔ ปี

หลวงพ่อก็จะเป็นคนที่ถือศีลเคร่ง มาก หมายถึงว่าอะไรที่ผิดศีล หลวงพ่อก็จะไม่เอา เช่น นม เนย จะไม่ฉันเลย ถ้ายามวิกาลไปแล้ว ไม่เหมือนสมัยนี้ นม โอวัลติน ก็ฉันได้ สมัยหลวงพ่ót่านห้ามเด็ดขาด ท่านเป็นคนง่าย คือดูแลไม่ น่ากลัว แต่พระเณรกลัวกันมาก ถ้าใครทำอะไรผิด หลวงพ่อก็ให้คนไปติดตาม เรื่อง ท่านจะตามงาน ตามให้ได้เรื่องจริง ท่านเป็นคนจริงจัง ท่านจะไม่ให้ช้ไปกุฎิพระ เพราะพระเณรก็มาก ชีก็มาก แต่ฉันก็

ลุงประยูร สุนทรา

ไม่เคยถูกหลวงพ่อดู เพราะเราไม่เคยทำผิดอะไร

กิจวัตรของหลวงพ่อก็คือ เช้ามีตเดินรอบวัด มีลูกประยูร สุนทราเดินตามไปด้วย แล้วท่านก็จะมาถึงโรงฉันก่อนเป็นองค์แรก มานั่งรอที่ฉันข้าว พอฟ้าสว่าง พระเณรก็จะทยอยกันมา ทุกองค์ต้องมาฉันรวมกันที่โรงฉัน ห้ามเอาอาหารไปฉันที่กุฏิ ที่ฉันรู้ว่าหลวงพ่อก่อนใครก็เพราะว่าฉันเป็นคนจัดสำหรับอาหารให้หลวงพ่อ สมัยนี้สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก่อนเป็นองค์แรกเหมือนกัน สมัยก่อนมีเจ้าภาพที่มากถวายอาหารเพียงรายเดียว หลวงพ่อก็จะมีการเทศน์แล้วเจ้าภาพถวายไตรหลวงพ่อ พอหลวงพ่อเปลี่ยนไตร สรงน้ำเสร็จ เขาจะเอาน้ำที่เหลือจากหลวงพ่อไป

ลูบหัว เขาถือกันว่าเป็นน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์

เวลาหลวงพ่อ

เทศน์ให้ญาติโยม

ที่มากถวายอาหาร

ท่านจะเทศน์เรื่อง

อานิสงส์การให้

ทาน ผู้บริจาค

ท่านจะได้บุญมาก

ช่วงสุดท้ายของ

การเทศน์หลวงพ่อ

ก็จะสอนให้ทำใจ

หยุดนิ่ง แล้วท่าน

ก็จะคำนวณบุญให้

ว่าเจ้าภาพที่ทำบุญได้บุญแค่ไหนพอ แค่นั้นพอ โยมนั่งฟังจะเข้าใจหรือไม่ก็ตาม แต่ก็ปลื้มก็แล้วกัน อาหารที่หลวงพ่อดันไม่หมด ท่าน

โรงฉัน พ.ศ.๒๔๙๔

จะสั่งให้ไวยวัจกรเป็นผู้รับผิดชอบ ถ้ามีอาหารมากท่านก็จะตักฉันอย่างละ ๑ คำ ที่เหลือก็จะมีญาติโยมมารอดักกัน เพราะใครๆ ก็อยากฉันอาหารที่เหลือจากหลวงพ่อกับนั้น

พอฉันเสร็จหลวงพ่อก็จะเดินนำออกจากโรงฉัน มีพระเถรเดินตามกันเป็นระเบียบเพื่อไปทีโบสถ์ หลวงพ่อก็จะให้โหวาทแก่พระเถรในโบสถ์ทุกวัน หลังฉันเช้าแล้วก็จะมีการนั่งภาวนากันสักครู่ หลวงพ่อก็ให้มีการเช็คชื่อขานชื่อเวลาลงโบสถ์ด้วย ว่าใครมา ใครไม่มา ใครไม่มาก็ต้องลา หลวงพ่อตั้งระเบียบเอาไว้ ตอนเย็นก็จะมาลงให้โหวาทพระเถรแล้วก็จะนั่งภาวนาด้วย พวกเก่าๆ ที่เคยบวชแล้วลาสิกขาออกไป ช่วงบั้นปลายชีวิตย้อนกลับมาวัดปากน้ำมานั่งธรรมะ เพราะตอนที่หลวงพ่อยังไม่ได้เต็มใจนั่ง แต่เดี๋ยวนี้กลับมาสันใจจริงจัง สำหรับแม่ชีก็ตามอัธยาศัย พวกที่อยู่ในโรงงานก็มีหน้าที่ทำงานในโรงงานทำวิชา พวกที่อยู่ในครัวก็มีหน้าที่ทำครัว

สมัยก่อนช่วงแรกๆ ที่ฉันมาแม่ชีท้วมดูแลครัว เป็นคนคุมดูแลทั้งหมด หลวงพ่อมอบหมายให้ดูแล แม่ชีท้วม หุตานุกรม เป็นลูกคนจีนตระกูลเป็นนามสกุล วัฑฒินุมิประเทศ นามสกุลใหญ่ แต่แม่ท้วมใช้นามสกุลเดิมคือ หุตานุกรม ส่วนน้องๆ ใช้นามสกุลวัฑฒินุมิประเทศ เดิมแม่ท้วมตอนเป็นเด็กๆ พายเรือขายขนม แถวสองพี่น้อง ส่วนหลวงพ่อก็ค้าข้าวพวยขนมเหลือแม่ท้วมก็จะเอามาขายให้หลวงพ่อช่วยเหมา เพราะหลวงพ่อก็มีงานเยอะ แม่ท้วมขยันทำมาหาเก็บ จนเรียนจบพยาบาลทำงานจนอายุได้ ๓๕ ปี ได้ทราบข่าวว่าหลวงพ่อสดมาบวชอยู่ที่วัดปากน้ำภาษีเจริญ ก็มากราบหลวงพ่อ หลวงพ่อจึงชวนให้มาเป็นแม่ครัว แม่ท้วมก็รับ แล้วก็ลาออกจากพยาบาล คุณแม่ท้วมชอบปลูกต้นไม้ ช่วงสงครามปลูกต้นมะละกอไว้รอบวัด พระเถรช่วงสงครามกินแต่มะละกอ พอหลังสงครามพระเถรแอบไปตัดต้นมะละกอ ไม่มีเหลือซากเลย

แม่ชีธัญญาณี ควบคุมการผลิตอาหาร วัดปากน้ำ

โรงครัวสมัยหลวงพ่อดปากน้ำแต่เดิมเป็นเรือนไม้มุงจาก มีแม่ครัวที่เป็นแม่ชี ๑๐๐ กว่าคน มีการย้ายโรงครัวมาอยู่ตรงกลางบริเวณที่จอตระกูลปัจจุบัน แล้วก็ย้ายไปอยู่บริเวณห้องน้ำปัจจุบัน แต่สุดท้ายก็ย้ายกลับมาอยู่ที่เดิมคือที่ปัจจุบัน เพราะที่นี่หลวงพ่อบอกไว้ว่าโรงครัวต้องอยู่ตรงนี้ สมเด็จพระสังฆราชจึงกำหนดให้อยู่ที่ปัจจุบัน ไม่มีการเคลื่อนย้าย

สมัยหลวงพ่อดปากน้ำ แม่ชีท้วมดูแล แต่สมัยสมเด็จพระสังฆราชฉันดูแลเองไม่มีปัญหาอะไร แต่ก่อนเวลาไปซื้อกับข้าว จะเอาเรือสำปั้นแจวไปซื้อที่วัดกลาง วัดจันทาราม เลยตลาดพลูไปหน่อยเดียว ถ้าของหลายๆ ก็ต้องไปซื้อถึงท่าเตียน แต่ฉันไม่ได้แจวไปซื้อเอง เพราะต้องดูแลสำหรับหลวงพ่อด พอสว่างปี พ.ศ.๒๕๐๕ ถนนเข้าถึง เราก็จีนรยนต์ไปซื้อสะดวกกว่า

หลวงพ่อดเริ่มอาพาธปี พ.ศ.๒๕๔๙ ช่วง ๓ ปีที่หลวงพ่อดป่วยเราก็ได้เป็นคนทำอาหารให้หลวงพ่อด น้ำปานะก็เป็นผลไม้ที่ลูกไม่เก็บกำปั้น

ท่านบอกว่าผลไม้ถ้าเก็บกักนานใช้ไม่ได้ ปกติท่านชอบน้ำอ้อย มีอยู่วันหนึ่ง เอาน้ำปानะเข้าไปถวายท่าน ท่านถามว่าน้ำอะไร น้ำส้มโอเจ้าคะ ท่านบอกว่าให้เอากลับไป ฉันไม่ได้ลูกมันใหญ่ เราไม่รู้ ท่านบอกว่าถ้าเป็นส้มเป็นมะตูมได้ ยามที่หลวงพ่อบ่วย ท่านคงทิวนะ มีอยู่วันหนึ่งท่านเรียก ไวยาวจรมา บอกว่าให้ไปบอกแม่ครัวที ว่าจะฉันข้าวราวๆ ตี ๑๑ ตี ๑๒ หลวงพ่อนั่งอยู่ที่เชิงชายกุฏิ นั่งดูว่าพระอาทิตย์ขึ้นหรือยัง ถ้าพระอาทิตย์ขึ้นแล้วจึงจะฉันข้าว

สมัยหลวงพ่อยังเป็นพระหนุ่ม เดินทางจาริกไปจำพรรษาหลายสถานที่ มีที่บางคูเวียงบ้าง ที่อื่นๆ บ้าง หลวงพ่อเล่าให้ฟังว่า มีอยู่ครั้งหนึ่งไปจำพรรษาที่สวนมะพร้าว มีมะพร้าวเยอะแยะ แต่ไม่มีใครเอามะพร้าวมาถวายเลย หลวงพ่อยากฉันมะพร้าวอ่อน แต่ไม่มีใครถวาย เพราะฉะนั้นทุกปีหลังจากหลวงพ่อมรณภาพแล้ว ทุกวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ญาติโยมก็จะเอามะพร้าวอ่อนมาถวายให้หลวงพ่о หลวงพ่อชอบฉันหัวสมัยนั้นหัวเมืองไทยยังปลูกไม่ได้ ต้องเป็นหัวมาจากเมืองจีน ซึ่งหายาก แต่มันแถวเมืองไทยมี เราก็กินมันแถวแบบคล้ายๆ หัว เพราะเรารู้ว่าท่านชอบฉันหัว พอท่านจิมฉัน ท่านก็บอกไอ้แม่ครัวหลอก เพราะในใจท่านคงคิดว่าเป็นหัว แต่พอฉันแล้วเป็นมันแถวไม่ใช่หัว

อาหารที่หลวงพ่อดันท่านไม่เคยเลือก ไม่ว่าจะเป็นอาหารคาวอาหารหวาน หลวงพ่อก็ไม่เคยบอกว่าจะฉันอะไร มีอะไรถวายท่านมา

ท่านก็ฉันทอย่างนั้น ท่านไม่เคยบอกเลยว่าให้จัดแกงอะไรมาถวาย ฉันทง่าย แม้กระทั่งแม่ครัวหุงข้าวแล้วข้าวดิบ ไม่สุก แข็ง หลวงพ่อก็มีเมตตา พูดไม่ให้เสียน้ำใจ บัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น คือมีอยู่วันหนึ่งแม่ครัวหุงข้าวแล้ว ก็นึกว่าสุกแล้ว ไม่ได้เชียวดู ก็เตรียมไปถวายหลวงพ่อ พอไปถึงหลวงพ่อบอกว่า แม่ครัวช่วยเปลี่ยนข้าวให้หน่อย ข้าวมันแข็ง พอเรามาดูปรากฏว่าข้าวแข็ง ทั้งดิบ แต่หลวงพ่от่านไม่ได้ตำหนิอะไรเลย ท่านมีเมตตามาก

เวลาเรายกส้วรับเข้าไปถวายหลวงพ่อ วันนั้นหลวงพ่อย่อยปากว่าอยู่ไม่ได้แล้ว ตอนนั้นหลวงพ่ป่วยอยู่ แต่ก็ยังอยู่ต่อมาได้อีก ๓ ปี นั้นเป็นบารมีของหลวงพ่อ มีคุณหมอเลี้ยว ผู้อำนวยการเจ้ากรมแพทย์ ซึ่งเป็นน้องของคุณแม่ทั่วมมาคอยดูแลหลวงพ่อ จำได้ว่าตอนที่หลวงพ่จะเริ่มป่วย หลวงพ่อนัดประชุมทั้งวัด ทั้งพระภิกษุ สามเณร แม่ชี ลูกศิษย์วัด หลวงพ่อขอให้ทุกคนเป็นเจ้าภาพเลี้ยงพระ ให้เลี้ยงปีละ ๑ วัน วันไหนก็ได้ ให้ไปชวนพ่อแม่ญาติพี่น้องให้ได้ครบ ๓๖๕ วัน ตอนนั้นพระครูปัญญาวีรติคิดว่าหลวงพ่จะปลงสังขารแล้ว ก็ขออาราธนาให้

หลวงพ่อยุ่ยาวนานๆ ตอนนั้นประชุมกันที่ศาลาเก่า หลวงพ่อเป็นผู้ริเริ่มโครงการเลี้ยงพระเป็นเจ้าภาพถวายภัตตาหารพระประจำวัน สำหรับตัวฉันทำให้พ่อ ๑ วัน ให้แม่ ๑ วัน พี่หนึ่งทำ ๒ วัน

ปฏิปทาของหลวงพ่อดีมาก คือ ท่านส่งเสริมทั้งด้านปริยัติและด้านปฏิบัติท่านจะเน้นเรื่องทำวิชา สอนธรรมะเป็นหลัก ใครสอบได้เป็นมหาเปรียญ หลวงพ่อก็ถวายผ้าไตรให้ ส่วนพวกที่ได้ธรรมกายทำวิชาในโรงงานหลวงพ่อก็มีค่าใช้จ่ายให้ คือหัวหน้าเวอร์จะได้ ๓๐๐ บาท ลูกเวอร์จะได้ ๒๕ บาท เป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต หลวงพ่อก็เน้นเรื่องการฝึกคน สอนคน ท่านไม่เคยไปขอร้องใครมีแต่คนจะมาให้หลวงพ่อช่วย สมัยข้าวยากหมากแพงก็อดทนกันไป แต่ข้าวปลาอาหารก็ไม่ขาด พอข้าวจะหมดก็ไปบอกหลวงพ่อ ท่านก็บอกว่ากำลังมา วันรุ่งขึ้นข้าวมาส่งให้จริง ๆ

สมัยก่อนการทำอาหาร เณรจะขึ้นอยู่กับวัดฤดูบิที่มีคนมาถวาย แต่สมัยนี้เงินดีขึ้น ก็จะทำตามที่เจ้าภาพแจ้งเมนูมาให้ หลวงพ่อไม่ค่อย

ออกไปฉันนอกวัด ยกเว้นผู้มีอุปการคุณกับวัด หรืองานสำคัญ ที่เขานิมนต์ไป ท่านถึงจะไป ครั้งสุดท้ายที่หลวงพ่อไปจำได้ว่า เป็นงานของจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งเป็นลูกเขยของหลวงจบบา นิมนต์ไป หลวงพ่อต้องเดินไปที่วัดขุนจันทร์ สะพานหัน เพราะถนนยังไม่ถึงวัด ตอนนั้นหลวงพ่อก็เริ่ม

สมเด็จพระสังฆราช วัดโพธิ์

อาพาธบ้างแล้ว แต่เพราะมีอุปการคุณ
กันจึงต้องไป

หลวงพ่อบอกสมเด็จพระสังฆราช
ตอนนั้นยังไม่เป็นสมเด็จพระสังฆราช
ท่านบอกว่าต่อไปจะได้เป็นใหญ่ที่สุดในสงฆ์ แต่สมเด็จพระสังฆราชไม่เชื่อ
หลังจากหลวงพ่อสลัดกันไปแล้ว พอ
ปีที่ท่านได้เป็นสมเด็จพระสังฆราช
ท่านก็มากราบหลวงพ่อบนหอหลวง-
พ่อ ที่วัดปากน้ำ มีอยู่ครั้งหนึ่งช่วง
หลวงพ่อาพาธ วันนั้นสมเด็จพระสังฆราช

จะมาเยี่ยมหลวงพ่อบุ๊ แต่นั่งรถรับจ้างมา หลวงพ่อบุ๊บอกให้พระ
เถรเตรียมตั้งแถวต้อนรับ พอรถรับจ้างมาถึง ท่านก็งัดว่าใครบอ
ว่าจะมา พระเถรบอกว่าหลวงพ่อบุ๊บอกว่าจะมา วัดโพธิ์จะมา ให้มา
คอยต้อนรับ สมเด็จพระสังฆราชเชื่อมั่นศรัทธาหลวงพ่อบุ๊มาก เพราะมี
ญาณวิเศษยังรู้ล่วงหน้าได้

หลวงพ่อบุ๊ท่านจะรักสมเด็จช่วงมาก เวลาใครเอาทุเรียนมาถวาย
หลวงพ่อบุ๊ หลวงพ่อบุ๊จะจับพลูที่สวยๆ แล้วบอกว่าให้เอาไปให้ท่านช่วง ซึ่ง
ตอนนั้นท่านช่วงยังเป็นพระหนุ่ม อายุยังไม่มาก ยังไม่ได้เป็นสมเด็จ แล้ว
ท่านบอกว่าฉันแล้วดี ต่อไปจะได้เป็นสมภาร แล้วก็จริงตามที่ท่านพูดไว้
ส่วนพลูที่ไม่สวยหลวงพ่อบุ๊เอาไว้ฉันเอง เวลาหลวงพ่อบุ๊สอนธรรมะ ท่านจะ
พูดเสมอว่า “เรียนแล้ว ต้องเรียนให้เก่งกว่าครู”

